

Малки вести

Териториалнитъ промѣни въ Европа презъ последнитъ нѣколко години.

Политическитъ събития презъ последнитъ нѣколко години предизвикаха нѣкои териториални и гранични измѣнения въ Европа, които въ нѣкои случаи ако и да не могатъ да се смѣтатъ още за окончателни все пакъ за момента тѣ представляватъ безспорно единъ оправданъ географски интересъ. Както за учителитъ, които боравятъ съ тази материя, така и за обикновения гражданинъ, който следи отблизу политическитъ събития, събранитъ и подредени по-долу данни ще бждатъ едно улеснение.

Б ъ л г а р и я. Споредъ подписания договоръ въ Крайова между представителитъ на Румъния и България отъ 7 септемврий 1940 г., Румъния върна на България Южна Добруджа въ границитъ отъ 1912 год. Отстѣпената територия, която съставя по-големата частъ отъ румънскитъ Силистренски и Калиакренски окрѣзи, възлиза на 7695·8 кв. км. съ 426,000 население (по румънска статистика) и има петъ града: Добричъ, Силистра, Тутраканъ, Балчикъ и Каварна. Съ това територията на България се увеличава на 110,741·9 кв. км. Отъ поселищно-географска гледна точка важни клаузи въ договора отъ Крайова сж: 1. че въ срокъ отъ три месеци отъ ратификацията на договора ще се извърши задължителна размѣна на населенята — румънското отъ Южна Добруджа и българското — отъ Северна Добруджа и 2. че за населенята отъ другитъ области на дветъ страни се предвижда доброволно изселване въ срокъ отъ една година. Временното управление на Южна Добруджа е оставено въ рѣцетъ на Генералъ-Управителъ, а въ административно отношение тя е придадена за сега къмъ Шуменската областъ. Съ този актъ се премахна една отъ несправедливоститъ на Ньойския договоръ.

Г е р м а н и я. Следъ идването на властъ на Водача и Райхсканцлера Адолфъ Хитлеръ Германия присъедини по различни случаи нѣкои съседни земи като увеличи по такъвъ начинъ своята държавна територия и население.

На 13. I. 1935 г. бѣ произведенъ плебисцитъ за Саарската областъ, който завърши въ полза на Германия. Тогава бѣха присъединени 1924 кв. км. съ едно население отъ (1939) 842,000 души.

На 13. III. 1938 г. Австрия извърши присъединяването (аншлуса) си къмъ Германия. Територията на Райха се увеличи съ още 83,764 кв. км. и съ население (1939) отъ 6,638,000 души.

Споредъ Мюнхенското споразумение отъ 29. IX. 1938 г. бившето Чехословашко отстъпи на Германия Судетскитъ земи отъ 29.100 кв. км. съ население (1939) 3,410,000 души, а границата на отстъпената територия бѣ установена съ протоколъ отъ 20. XI. 1938 г. между дветъ страни.

На 14. III. 1939 г. словацитъ, следъ двадесетъ години съвмѣстенъ животъ, скъсаха съ чехитъ и прокламираха пълната политическа независимостъ на Словашкия народъ, а на 15. III. 1939 г. президента Хаха постави чешкитъ земи подъ покровителството на Германия, като Бохемия и Моравия бѣха обявени за държавенъ протекторатъ съ автономно управление. Протекторатътъ Бохемия и Моравия обхваща 48'959 кв. км. съ население (1939) 7,000,000 души.

На 22. III. 1939 г. споредъ едно споразумение между Германия и Литва, на Германия бѣ върната Мемелската областъ отъ 2859 кв. км. съ население (1939) 155,000 души и бѣ присъединена къмъ провинцията Източна Прусия.

Възникналиятъ въоръженъ конфликтъ между Германия и Полша въ началото на септемврий 1939 г., по въпроса за Данцигъ и Полския коридоръ, завърши съ окупирането на Полша и съ споразумението между Германия и СССР отъ 28. IX. 1939 г., споредъ което се установява една разграничителна линия между дветъ страни. Тази граница върви така: започва отъ най-южния край на Литва, върви северно отъ Августовъ къмъ границата на Източна Прусия, следъ това върви по протежението на рѣкитъ Писа, Наревъ, Бугъ, горното течение на р. Санъ и достига до прохода Ужокъ на новата Унгарска граница. Западно лежащитъ земи съ 188,152 кв. км. и 20,178,200 души население (полска статистика 1931) оставатъ на Германия.

Споредъ единъ декретъ на Фюрера отъ 8. X. 1939 г. отъ тѣзи земи се присъединяватъ къмъ Райха 90,000 кв. км. съ едно население отъ 9,500,000 души, като се създаватъ областитъ Западна Прусия съ три окръга: Данцигъ, (Свободниятъ градъ Данцигъ съ пространство 1893 кв. км. и съ население 405,000 души обяви съ законъ своето приєдиняване къмъ Райха още на 1. IX. 1939 г.), Мариенвердеръ и Бромбергъ и Познанъ (сега вече Вартеландъ) сѣщо съ три окръга: Хоенсалца, Познанъ и Калишъ. Въ Провинцията Силезия се създава окръга Катовица, който обхваща освенъ земитъ отстъпени отъ Райха на Полша презъ 1922 г. още и Изт. Горна Силезия, каменовжлената областъ Домброва и Тешинска Силезия. Така Силезия заема размѣритъ на Херцогството Силезия отъ 1363 г. Германцитъ отъ тѣзи новопри-

сѣдинени земи ставатъ равноправни граждани на Райха, а останалитѣ жители съ германска или сродногерманска кръвь ставатъ поданици на Райха.

Новиятъ Източно-пруски окръгъ Сувалки (сега Суда), създаденъ отъ земитѣ на бивша Полша лежащи северно отъ Августовъ и между границата на Изт. Пруссия и Литва обхваща 3000 кв. км. и 120 000 население.

Въ началото на февруарий 1940 г. малката област на Солдау отстъпена презъ 1919 г. на Полша съ население 24,083 души се присъединява отново къмъ Изт. Пруссия.

Въз основа на сключеното споразумение между Германия и СССР 130,000 германци, живущи въ окупираната отъ СССР частъ на бивша Полша (Бялистокъ, Наревъ, Волиния и Изт. Галиция) сж били до края на януарий 1940 г. официално изселени и заселени въ новоприсъединенитѣ източно-германски земи.

На 18. V. 1840 г. е присъединена къмъ Германия отстъпената на Белгия презъ 1920 г. област Ойпенъ, Малмеди и Моресне отъ 1036 кв. км. и съ 60,000 население.

Италия. На 7. IV. 1939 г. италианската армия зае Албания следъ единъ конфликтъ съ Кралъ Зогу. Следъ абдикирането на Краля и заменето на страната Албанското народно събрание предаде короната на Албания на Краля на Италия и Императора на Етиопия, който е прие по тържественъ начинъ на 16. IV с. г. за себе си и за своитѣ наследници. По този начинъ Албания се свързва съ персонална уния съ Италия, а последната става вече Балканска държава и се увеличава съ 27,538 кв. км. и съ население 1,100,000 души.

Румъния. Въз основа на ултиматума на СССР отъ 26. VI. 1940 г. отправенъ срещу Румъния последната бѣ принудена да му отстъпи Бесарабия (44,442 кв. км. съ 3,190,000 население) и Северна Буковина (5220 кв. км. съ население 596,000 души).

Споредъ на Виенскиятъ арбитражъ отъ 30. VIII. 1940 г. Румъния отстъпва на Унгария Северна Трансилвания съ 42,350 кв. км. и съ 2,609,000 население, а по договора въ Крайова между Румъния и България отъ 7. IX. 1940 г. тя отстъпи и Южна Добруджа съ 7636 кв. км. и 426,000 население. Така Румъния намали територията си съ 99,608 кв. км. и 6,821,000 население (по румънска статистика) и остава сега съ 195,442 кв. км. и съ 13,229,000 население.

Словашко. На 14. III. 1939 г. Словашко скъса държавнитѣ си връзки съ Чехия, като бѣ обявена пълната политическа независимостъ на словашкия народъ. Втората чехословашка република следователно бѣ унищожена и се създаде самостоятелна Словашка република. Сжщиятъ день е билъ обнародванъ първиятъ Словашки основенъ законъ,

който предава цѣлата политическа властъ въ рѣцетѣ на първото правителство, а още на другия денъ сегашния председателъ на републиката Д-ръ Й. Тисо отива като пратеникъ на правителството при Водача на германския народъ А. Хитлеръ да го помоли да приеме покровителството за териториалната и политическа неприкосновеностъ и независимостъ на словашкия народъ, спогодба за което бѣ склучена на 23. III. 1939 г. Така създадената република обхваща 37,285 кв. км. съ 2,403,050 население. Това е територията на Словашко следъ отстъпнитѣ следъ Мюнхенското споразумение земи: на Германия отъ 37 кв. км. и население (1930) отъ 15,566 души съ протоколъ за установяване на границата между бившо Чехословашко и Германия отъ 20. XI. 1938 г., взетитѣ отъ Полша 221 кв. км. съ население (1930) 9,914 души възъ основа на размѣненитѣ ноти между бившитѣ Чехословашко и Полско правителства отъ 1. XI. 1938 г. и протокола на разграничителната комисия отъ 30. XI. 1938 г. и отъ Унгария — 11,927 кв. км. и 1,041,401 население (1938) споредъ решението на арбитражната комисия въ Виена отъ 2. XI. 1938 г. и протокола на разграничителната словашко-унгарска комисия отъ 4. IV. 1939 г.

Следъ управянето на границата между Словашко и Унгария въ областъта на Подкарпатска Русия въ края на мартъ 1939 г., Унгария получи една областъ западно отъ долината на Унгъ отъ 1067 кв. км. съ 40,605 население.

Следъ свършването на Германо-полската война, Германия върна на Словашко откъснатитѣ на 1919 и на 1938 г. отъ Полша въ Татритѣ и Зап. Бескиди малки части.

Възъ основа на последната официална статистика (1940) Словашко обхваща 38,116 кв. км. съ 2,691,000 население.

На 25. VII. 1939 г. бѣ одобрено отъ Словашкия парламентъ новото административно дѣление на страната, споредъ което Словашко се раздѣля на 6 области: Братислава съ главенъ градъ Братислава, Нитра съ — Нитра, Тренчинъ съ — Тренчинъ, Татра съ — Липтовски Свети Микулашъ, Шаришъ-Земплинъ съ — Прешовъ и Хронъ съ — Банска Бистрица и 59 околии.

СССР. Споредъ споразумението между СССР. и Германия отъ 28. IX. 1939 г., Съветскиягъ съюзъ окупира земитѣ на бивша Полша, източно отъ разграничителната линия, които обхващатъ 201,285 кв. км. съ 11,965,000 население (Полска статистика 1931). Отъ тѣхъ споредъ едно споразумение склучено между Литва и СССР презъ октомврий 1939 г., Литва получава Вилно и Вилненската областъ съ кржгло 6,780 кв. км. и съ 426,000 население. Отъ останалото пространство на Зап. Бѣлорусия се падатъ кржгло 108,000 кв. км. съ 4,600,000 население, а на Западна Украйна кржгло 87,000 кв. км. съ 7,300,000 население, които бѣха при-

съединени къмъ съответнитѣ съюзни републики Бѣлорусия и Украйна. Западна Бѣлорусия бѣ раздѣлена на 5 административни окрѣжи: Барановичи, Бялистокъ, Брестъ, Пинскъ и Вилейка, а Зап. Украйна на 6 окрѣжи: Дрохобичъ, Лвовъ, Луцкъ, Ровно, Станиславъ и Тарнополь. Волиния отива къмъ Украйна, а Полесия къмъ Бѣлорусия, като въ подробности границата върви почти приблизително по езиковата граница.

Споредъ едно германо-руско-румънско споразумение отъ срѣдата на декемврий 1939 г. се установяватъ транзитни съобщения между Германия и Румъния презъ Краковъ и Лвовъ, за улеснение на търговията.

На 12. III. 1940 г., бѣ сключенъ въ Москва миръ между Финландия и СССР следъ 104-дневна война. Възъ основа на мирния договоръ Финландия отстъпва цѣлия Карелийски п-овъ и залива при Выборгъ (Виипури). Границата се установява на около 50 км. западно отъ Выборгъ и на 25 км. западно отъ Сортавала, тъй че желѣзнопътната линия Выборгъ—Сортавала остава въ Съветска територия, и свършва при доскорошната граница при Лахнаерви. Освенъ това Финландия отстъпва една територия при източната си граница, западно отъ залива Кандалакша и при залива Петсамо полуостровитѣ Рибарски и Срѣдни, като се задължава да не държи въ залива Петсамо никакви военни кораби, осигури и запази за СССР свободни транзитнитѣ съобщения за Норвегия и Швеция и участвува въ построяването на желѣзнопътна линия между Кандалакша и Рованиеми (въ Финландия). За осигуряването на Финския заливъ, Финландия отстъпва на СССР п-овъ Хангъо съ пристанището Лапвикъ и съседнитѣ о-ви, за 30 години, срещу 8,000,000 фински марки годишно, за създаването отъ СССР на едно военно пристанище и въздухоплатателни бази. Отстъпената отъ Финландия на СССР въ края на мартъ 1940 г., територия се присъединява къмъ Карелия, като досегашната автономна република Карелия се отдѣля отъ Великоруската съзна република и подъ названието Карелийско-Финска Съветска република се обявява за 12 Съзна република.

Възъ основа на подадения ултиматумъ на СССР срещу Румъния отъ 26. VI. 1940 г. Румъния върна на СССР Бесарабия и Северна Буковина (вж. даннитѣ при Румъния). Бесарабия се съединява съ автономната Молдавска република и се въздига до степенъ на отдѣлна съзна република.

Презъ месецъ юлий 1940 г., бѣха произведени, при промѣнени правителства, парламентарни избори за Литовския и Летонския сейми и за Естонската Държавна Дума, които следъ свикването си се изказаха за въвеждането на съветския строй и за влизането на Литва, Летония и Естония въ състава на СССР, което е било прието единодушно въ засе-

данието на Върховния съветъ на СССР въ началото на августъ 1940 г. (Литва на 3. VIII., Летония на 5. VIII. и Естония на 6. VIII.). Съ това се увеличава територията на СССР съ още 175,790 кв. км. и съ население 6,012,465.

Унгария. Държавната територия на Унгария се увеличи най-напредъ съ заемането на територия отъ бившо Чехословашко, споредъ решението на арбитражната комисия въ Виена отъ 2. XI. 1938 г., равна на 11,927 кв. км. съ 1,041,401 население (споредъ унгарското преброяване въ новозаетитѣ земи отъ 15—22. XII. 1938 г., безъ окупационнитѣ войски). Територията на Унгария се увеличи и съ заемането на Подкарпатска Русия на 15 и 16 III. 1938 г., съ кржгло 12,000 кв. км. и 600,000 население. Корекцията на Източно-словашката граница въ полза на Унгария отъ края на мартъ 1939 г. придаде къмъ Унгария 1,057 кв. км. съ 40,605 население. Най-после следъ отгъпването на Северна Трансилвания отъ страна на Румъния споредъ арбитражното решение въ Виена отъ 30. VIII. 1940 г. Унгария получи още 42,350 кв. км. съ 2,609,000 население.

Д-ръ Люб. Диневъ.